

Cigányút

Iványi Gábor

Amúgy mi egy nagyon szép család lehattunk volna

Orsós Erzsébet beszél az életéről

16

Kaposvár, belváros. A díszes, régi kapun túl gondozott kiskertes udvar. Lakások jobbra, balra és hátul, ahol Erzsébet lakik albérletben a hétéves kislányával. Takarítóként dolgozik a városi kórház szülészetén. Vonzó, csinos asszony. Sajátos kanyarokkal nehezített, hosszú utat járt be, mígnem maradt egy fél családja. Rajongva szeretett, talpraesett, okos kislánya most készül az iskolába. Valamikor férje fegyházbüntetését tölti sokféle bűncselekmény miatt. Még csak két év telt el a tizből, de Erzsébetet máris nyomasztja, hogy mi lesz, amikor kiszabadul. Aggodalma nem alaptalan. A jelenben azonban a kislány jövője a legfontosabb, és hogy Erzsébet rendbe tegye az önkormányzati lakást, ahová ebből az ízléssel berendezett, ragyogóan tiszta albérletből végre elköltözhetnek.

– *Milyen családba született, Erzsike? A szülei kaposváriak?*

– Igen, kaposváriak, és hála istennek, élnek a mai napig. Apukám Orsós István, az anyukám leánykori neve Bogdán Zsuzsanna. Itt élnek Kaposváron huzamosabb ideje, de anyu Tapolcán született, apu meg Nagyatádon... nem is tudom, lehet, hogy ott csak az intézet volt, mert

apu nem is ismeri a szüleit. Egész kicsi korában elhagyta az anyja, nevelőintézetbe adták, onnan meg nevelőszülőkhöz került, ide, Kaposvárra. Több gyerek is volt, és velük úgy nőtt föl, mintha testvérek volnának.

– *Édesapja szerzett valami szakmát?*

– Édesapám igazából segédmunkás, és anyukámnak sincsen végzettsége, csak a nyolc általános.

– *Hol ismerkedtek meg?*

– Közös udvari albérletben laktak, ott jöttek össze.

– *Van testvére, Erzsike?*

– Igen. Hárman vagyunk testvérek. A nővérem harminchárom éves, egy évvel idősebb, mint én, az öcsém pedig idén töltötte be a harmincat, február 14-én.

– *Családosak?*

– A nővérem igen, a tesóm, az nem. Nem sikerült a kapcsolata, és hát... Az öcsém itthon él Kaposváron. Festő a szakmája, vállalkozó. A nővéremnek sincsen szakmája, ott hagyta az iskolát, Olaszországban él. Annyi idős kislánya van, mint az én Rubikám, és van egy hároméves kislfia.

– *Egy olasz férfihoz ment feleségül?*

– Igen.

– *Hogy került Olaszországba?*

– Hát, ez elég hosszú történet. Kaposváron összejött egy fiatalemberrel, aki belevitte egy olyan életvitelbe, ami nem éppen jellemző a neveltetésünkre, és ott kint elkezdte a pályafutását, és tönkrement a kapcsolatuk az első párjával, azzal a magyar fiúval, aki belevitte a rossz életbe, és a munkája által megismerte odakint a férjét, akiktől a gyerekek vannak.

– *Mit szólt a család ahhoz, hogy elment?*

– Anyu nagyon rosszul viselte, az édesapám viszont, aki egy szerényes, halk ember, ő úgy volt világ életében, hogy ami nekünk jó, az neki is jó, még ha rossz, akkor is. Édesanyám mindig is talpraesettebb volt, és ha úgy adódott, oda is csapott nekünk, de hát igazából nem tudott minket kezelni.

– *Magát nem csábították, hogy menjen Olaszországba?*

– Az az igazság, hogy a nővéremnek, hála istennek, teljesen megváltozott az élete meg minden, nagyon szép életet élnek, és én a védett anyaotthonra se lettem volna rákényszerülve, mert a nővérem kivihetett volna maga mellé a kislánnyal együtt, csak hát nem olyan a viszonyunk. Az öcsémel viszont igen.

– *Térjünk vissza oda, hogy itt Kaposváron nőtt fel, itt járt iskolába.*

– A Kodály Zoltán Általános Iskolába jártam ének-zenei tagozatra, a középiskolát elkezdtem, de pár hónap után otthagytam, mert tizen-

öt évesen összejöttem a gyerekem édesapjával, és hát ő azóta több időt töltött börtönben, mint amennyit együtt voltunk. Annak idején választás elé tett, hogy vagy ő, vagy az iskola, és én őt választottam.

– *Hány éves volt akkor?*

– Huszonnyolc. Tizenkét év van köztünk.

– *Neki is ez az első házassága?*

– Nem. Volt neki egy előző. Amikor velem összejött, akkor benne volt az előző házasságában. Ott két gyerek volt, egy fiú és egy lány.

– *Mi ragadta meg magát abban a férfiban tizenöt évesen? És mit szóltak a szülők, hogy fogadták a dolgot?*

– Eleinte titokban ment az egész, mert anyutól félttem, tőle félttem egyedül. Hogy mi fogott meg? Tetstett a stílusa. Én olyan elnyomottnak éreztem magamat otthon... A nővérem csak egy évvel idősebb, mint én. Ő elmehetett sulibuliba, engem viszont nem engedtek. Én sokkal háziasabb voltam, előbb megtaláltam a söprűt, előbb feltettem egy paprikás krumplit, igaz, az első elég vizes lett, meg színtelen meg íztelen, de legalább megpróbálkoztam. Én csináltam a házi munkát, míg anyu dolgozott, mégse volt nekem annyi minden megengedve, mint a nővéremnek. És emlékszem, még egész kicsi voltam, és elhangzott olyasmi, hogy anyu nem örült a születésének. Aztán ahogy elkezdtem nőni, egyre jobban megszeretett, és... De kis koromban volt, hogy közelítettem felé, és elhúzódott, elment onnét.

– *Túl hamar jött az első gyerek után?*

– Nem tudom, nem derült ki, nem is értettem, csak bántott nagyon. Meg igazából tényleg bármit is szerettem volna, én ilyen elnyomott voltam. Szerintem én voltam meg én is vagyok mai napig a fekete bárány a családban. Az öcsém nyilván kedvenc volt, mert fiúgyerek. A Reni meg azért, mert ő az első. Én meg ugye a második és lány. És örültem, hogy a volt férjem az elején még meghallgatott, szólt egy-két jó szót, meg erősített, meg ilyenek.

– *Hogy ismerték meg egymást?*

– A nővére meg mi az Ady Endre utcában laktunk önkormányzati lakásban, és anyuék barátnők voltak, a leendő férjem is kiskorunktól fogva ismert bennünket, a férjem családja is, meg ugyanúgy a férjem is, és így átjárnak. Először állítólag a nővérem volt oda érte, de ő szólt édesanyámnak, hogy állítsa le a nővéremet, mert tiszteli, becsüli őket, és nem akarja, hogy gond legyen. Rá egy évre viszont velem már összejött a Zoli. Amikor anyu ezt megtudta, pofon vágott és rettenetesen megordibált, merthogy tőlem alacsonyabb édesanyám, de akkora szája van amúgy, hogy jaj istenem!... És nem...

– *Hogy mondta el neki?*

– A volt férjem mondta el, és anyu meg azt mondta, hogy mostantól be ne tegye a lábát, megpofozott engem, meg minden. Akkor én sajnos nekimentem anyukámnak, és azt mondtam neki, hogy nem érdekel, ne szóljal bele az életembe, ki milyen virágot szakított, olyat szagoljon. És ezt mai napig hozzám vágja. Mai napig.

– *És akkor elköltözött otthonról Zoltánhoz?*

– Nem. Ugyanúgy járkált hozzánk. Az az igazság, hogy ő egy nagyon öntörvényű ember.

– *Mivel foglalkozott?*

– Pék a szakmája amúgy, de azt is a börtönben tanulta ki. Hát, mondjam azt, hogy lopással, lehúzással meg ilyenekkel foglalkozott? Bűncselekményekkel.

– *Amikor összejöttetek, már túl volt börtönbüntetésen?*

– Persze.

– *És ezt maga tudta?*

– Tudtam, mert az édesanyjának, sőt még a feleségének is én voltam a kedvence a családukból.

– *Nem zavarta a múltja?*

– Nem fogtam fel, és ilyen mellékes dolgokkal én nem foglalkoztam.

– *Mit szólt a felesége?*

– Hát, tudja, más roma asszony, de akár magyar is, szerintem a helyében nagyon megvert volna. De az a kis hölgy jött, és könyörgött, hogy ne álljak le a Zolival, mert fiatal, szép lány vagyok, és nem ismerem a Zolit, de neki elhihetem: különbet érdemlek.

– *Tehát barátságos volt, és segíteni akart, de maga annyira szerelmes volt, hogy se látott, se hallott.*

– Igen. Nem érdekelt.

– *És mikor mentek el otthonról?*

– Az az igazság, hogy soha nem éltünk kettesben, külön albérletben. Mi mindig az édesanyáméknál laktunk, vagy az ő testvérénél, vagy az

ő édesanyjánál. Szóval mi külön akkor voltunk, amikor... Amikor már letartóztatás előtt volt, igazából már ítélete lett volna, és elszöktünk Hollandiába, ott telepedtünk le. Mert partner voltam abban, hogy bujkálok vele, nem hagyom cserben.

– *Mit csináltak Hollandiában?*

– Volt egy Opel Astrája, azzal indultunk útnak. Meg volt pénze, mert talált egy fiatal gyereket, eladatta vele a lakását, és elvette a pénze nagy részét. Fullra betankolta a kocsit, és húsz-harmincezer forinttal nekiindultunk. Nem Hollandiába indultunk, hanem csak el Magyarországról. És menet közben ment el a tank, ment el a pénz, és én kéregettem a boltoknál, hogy ehessünk, cigizhessünk, továbbmehessünk. A Zoli mondta, hogy ha ő állna ki a bolt elé, nem sok pénzt tudna összeszedni, viszont énnekem van egy kislányos kisugárzásom, úgyhogy biztos nagyobb szerencsével járunk, És igaza is lett.

– *Hány éves volt akkor?*

– Tizenkilenc-húsz. És a kislányos kisugárzással végig szerencsés voltam. Így értünk Hollandiába. Ugyanolyan link voltam, mint ő. Soha nem dolgoztam életemben egy napot se, mint ahogy ő sem. Nyilván nem azt a neveltetést kaptuk, hogy lopjunk, csaljunk, hazudjunk, de engem belevitt, és nő létemre mindent utánacsináltam. Vagy lány létemre akkor.

– *Nehezére esik, hogy példát mondjon?*

– Hát, vele drogoztam. És amit szégyellek nagyon: életemben egyszer és utoljára kiraboltam egy em-

bert. Ez még itt volt Kaposváron. Nem volt pénzünk, és a Zoli kiszúrta, hogy egy részeg bácsinak ott a pénztárcája a hátsó zsebében. Megmutatta, hogy hogy csináljam, hogy ne vegye észre, és én megcsináltam. Húszezer forint volt a pénztárcában meg nagyon sok apró.

– *Az lopás volt, nem rablás, mert bántani nem bántotta azt a részeg embert. Külföldön is...*

– ...nem, nem, soha többé! Hollandiában azért akadtunk meg, mert ott legális volt a drogozás. A kéregetést viszont büntették, de arról mi nyilván nem tudtunk. Kéregettem, és kaptuk a büntetéseket, először nem is értettük, hogy most mi van, de a csekkekről aztán rájöttünk, és akkor beleálltam a zenélésbe. Én ugye zenei általánosba jártam, a Kodályba, tanultunk furulyázni, és három zenét el tudtam játszani, a Titanicot, egy Jim Carey-számot meg az Ó, ha cinke volnékot. Kiültem nagy boltok elé, és sok pénzt megkerestem. Rengeteget. Volt úgy, hogy még épp csak leguggoltam, és már kaptam is ötven eurót. Csak hát ott nyilván a nyár sem igazi nyár, mert mindig esik az eső, télen meg nyirkos hideg van, és a földön ültem, és kesztyűt sem húzhattam, mert nyilván úgy nem tudom a hangokat befogni.

– *Hol laktak?*

– Sokáig autóban. De ugye csak addig volt meleg, amíg ment a motor. Aztán elromlott valami, és nagyon sokba került volna a csináltatás, és a Zoli száz-százötven euróért eladta az autót. Amszterdamtól kijebb volt egy domboldal, aminek a másik oldalán autópálya volt, és ott találtunk mindenféle faelemeket. Istálló lehe-

tett, mert szalmaszálak ragadtak a deszkákhoz. Nagy nehezen mindent felhordtunk a domboldal tetejére, és eszkábáltunk magunknak egy házfélét. Nomád életmódot éltünk.

– *Hogy fűtöttek?*

– Odakint úgy nevezik, hogy etalon. Szagtalan, méregtelen fűtőanyag, vasvödörbe öntöttük, begyűjtöttük, és jó meleget adott.

– *Ott aludtak, és napközben visszajártak muzikálni?*

– Igen, Csak hát ott nagyon védik a környezetet, és ha azt nézzük, mi nyilván rongáltuk. És hát a Zoli körözés alatt volt, európai körözés alatt, amit mi nem tudtunk, csak sejtettünk. És ünnepek előtt beleestünk egy igazoltatásba, ahogy jöttünk le a domboldalból, és amikor a Zoli bement adatait, rögtön le is tartóztatták.

– *És maga ott volt egyedül?*

– Igen.

– *És mi történt?*

– Van egy napközbeni melegedő hajléktalanoknak, ott adtak teát, kávé, reggelit, ebédet, és délutánig ott lehetett maradni. És amit összeszedtem pénzt a furulyázásból, azt már korábban is náluk tartottuk, nem magunknál. Mer mi is hajléktalanok voltunk, csak én annyi pénzt megkerestem, hogy úgy éltünk, mintha turizmusos világjában lettünk volna. És amikor a Zolit tartóztatták, egyedül is bementem, és az egyik vezető hölgy magához fogadott egy hétre. Utána pedig egy hostelben fizettem magamnak szobát. De ugyanúgy jártam furulyázni, és látogattam Zolit a börtönben.

– *Mennyi időre zárták be?*

– Egy hónap után adta ki Hollandia, és ott egy hónapot volt. És amíg ő ott volt kint egy hónapot, addig én is kint voltam, annyi a különbség, hogy őt nyilván repülővel hozták Pestre, én meg ilyen eurolinesos busszal jöttem. Akkor tizenegy hónapot ült összességében.

– *Maga pedig hazajött a szülőkhöz?*

– Nem. A nővérénél laktam. Nem engedte, hogy édesanyáméknál lakjak, mert primitív szinten volt féltékeny ember, és úgy volt velem, hogyha kedvem támadna bulizgatni vagy fiúztatni, akkor a családom nem adna ki, mert mégis a gyerekük vagyok, viszont ha a nővérénél vagyok, nem követhetek el hibát.

– *Mit csinált az alatt a tíz hónap alatt, amíg Zoltán a börtönbüntetését töltötte?*

– Mindennap levelet írtam. És havonta beszélőre mentem.

– *Hol ült?*

– Baracsán.

– *És válaszolt a leveleire?*

– Válaszolt, de én nem mindennaposan kaptam levelet, ő viszont tőlem elvárta a mindennapos levélírást.

– *Miket írt a levélben?*

– A napomat. Hogy mi történt a nap. Monoton levelek voltak, de abba is bele szokott kötni, hogy miért nem írok többet. Igazából az egy olyan elszámoltatás volt, de akkor úgy éreztem, hogy törődés, foglalkozás.

– *Miből volt pénze? Mert itthon furulyázásból nem nagyon lehet keresni.*

– Nem dolgozhattam. Eltartott a nővére, de ennek fejébe anyuékhoz csak úgy mehettem, találkozni is csak úgy találkozhattam velük, hogy „jaj, meg ne tudja a Zoli!”.

– *És eltelt a tíz hónap...*

– Kiszabadult, elmentünk érte, és akkor vagy a nővérénél blokkoltunk le, vagy hazamentünk anyuékhoz.

– *Édesanyjáék szívesen fogadták?*

– Nem. Volt, hogy könyörögtem anyuékna, hogy legalább csak egy estére adjanak nekünk helyet, máskülönben az utcán töltöm az éjszakát, és anyu nem engedett be. Mert már ismerte a Zolit. Csak hát néhanapján az öcsém meg a barátnője is ott lakott anyuéknál, és nyilván adott le pénzt, és amikor jöttek az ünnepek, a tesóm felszólalt, hogy „ha azt szeretnéd, hogy az Erzsi az ünnepekben lejöj-jön, akkor engedd be a Zolit is. És mindaddig, amíg én is leteszek az asztalra pénzt, addig nekem is van beleszólásom, hogy bejöhet a Zoli.” Csak hát ha az ember a Zolinak a kisujját nyújtotta, abból baj lett. Mert hálátlan volt, és letelepedett, és átvette az uralmat.

– *Durva lett? Fenyegetőzött?*

– Anyu erélyes volt, apu nem, de nyilván még anyu is tartott tőle. És ha valamiben ellentmondott, akkor igen, akkor a Zolinak állt feljebb, és nagyobb hanggal beszélt. Akkor még csúnya szavakkal nem dobálózott annyira, de olyan hangnemben beszélt anyuval, hogy anyu is inkább bólintott, hogy „jó, legyen!”.

– *Közben összeházasodtak?*

– Igen.

– *Mikor?*

– Azt hiszem, 2014-ben. Az évben nem vagyok biztos, csak abban, hogy szeptember 11-én.

– *Hogy vált el a feleségétől?*

– Hát, a felesége igazából ugyanúgy elmenekült, ahogy jelenleg én. Sokáig úgy éltünk, hogy „hárman párban”: volt a felesége is, meg voltam én is. Ha nem nálam töltötte az éjszakát, akkor hazament a családjához. Bekerült a börtönbe, és akkor a felesége félrelépett, meg eljárkált bulizgatni, ami kiderült. És amikor kiszabadult, olyan szinten megverte, hogy a felesége beleunt a verésbe, és már le akarta volna szúrni a Zolit, de félt, hogy nem fog összejönni, ezért inkább saját magába vágta bele a kést. És amikor kiengedték a kórházból, véletlenül összetalálkoztak azzal a fiatalemberrel, akivel megcsalta, és a Zoli megint megverte, de úgy, hogy a friss hegek felszakadtak. És akkor már szólt a családsegítősnak, hogy el szeretné magát vitetni a gyerekekkel együtt. Arra ért haza a Zoli az albérletükbe, hogy már a liftben volt a családsegítőssel és a cuccaikkal, mindennel együtt. És elvitette magát egy védett anyaoththonba. Azt hiszem, Tevelre kerültek. Szóval hasonló a helyzet.

– *Magát mikor bántotta először?*

– Tizenöt évesen. Fejbe rúgott. Meg lánccal kergetett.

– *Miért?*

– Ez akkor volt, amikor anyu pofon vágott. Egy lány elárulta anyu-nak, hogy találkoztam náluk a Zolival, és volt az a bizonyos veszekedés meg az anyai pofon. Nagyon sírtam, és elvitt a Zoli, de én csak sírtam tovább, és ő rám szólt háromszor-

négyszer, hogy „fejezd be a sírást!”. Pedig nem is hangosan sírtam, csak folytak a könnyeim, és mondtam a magamét, hogy anyu megütött, és miért nem nekem hitt, hanem egy idegennek, és hogy ha nem úgy lett volna, ahogy a lány előadta, akkor is előbb hisz egy idegennek, mint a saját lányának? „Fejezd be a sírást!”, nem fejeztem be, és a plázánál megfordult és fejbe rúgott. Megszédültem, de nem estem össze, hanem elkezdtem futni. És ahogy elkezdtem futni, ő a kezére csavarta a láncot, olyat, amilyennel a kutyákat szokták kikötni, láncot, avval kergetett.

– *Hová menekült?*

– Haza. Nem jött utánam, szerintem megijedt, hogy elárulom.

22

– *Fejbe rúgta, kutyalánccal kergette, mégis úgy érezte, hogy van értelme kitartani mellette. Annyira szerette?*

– Nagyon szerelmes voltam belé, igen.

– *Később jött a hollandiai út, a tíz plusz egy hónapos börtönbüntetés, Zoltán kiszabadult, és kezdődött minden előlről?*

– Hát, voltak nehézségek, igen. A Zoli ugye világéletében fogyasztotta a drogot, és amikor nem volt, mindenért elővett. Ha nem volt egy szál cigink, vagy nem tudott megkávézni reggel, azért is én voltam a hibás. Én se kávéztam, én se cigiztem, vagy én se ettem éppenséggel, de őt az nem érdekelte, mindenért engem vont felölősségre, és verés lett a vége.

– *Mennyi ideig volt szabadon?*

– Nyolc hónap, fél év, egy-két hónap... Egy évet nem volt kint sose.

– *És valahányszor visszakerült a börtönbe, magának oda kellett kölötnie a nővéréhez?*

– Igen.

– *Amikor szabadlábbon volt, akkor sem mehetett el dolgozni?*

– Nem.

– *Nem merült fel, hogy esetleg továbbtanulna?*

– Nem. Semmi ilyesmi. Csak vártam. Általában csak pár hónapot. Aztán amikor hat hónapos terhes voltam, és megint bekerült, akkor három évet. Hároméves volt a kislányom, mire kiszabadult, 2019 augusztusában szabadult azzal a lábbilincessel, illetve hát nyomkövetővel, és 2019. december 1-jén vették le róla.

– *Mit szólt a kislányához?*

– Háromhetes kora óta vittem a kislányt havi látogatásra. Amíg bent volt a börtönben, a lányom nagyon szerette. Olyan puszikat, csókokat adott neki, hogy olyat én nem kaptam a lányomtól. Viszont attól fogva, hogy kiszabadult, Zolinak hívta. Pusztit nem tudott kicsalogatni tőle, és nem ülhetett mellém, mert jött a kislány, és húzott el, hogy „ne üljél mellé!”.

– *Miért?*

– Talán mert alapból úgy nőtt fel, hogy nem volt mellettünk az édesapja, és nem tudta kezelni ezt a helyzetet.

Rubina (átsétál a szobán): Féltékeny voltam.

– Akkor igen, féltékeny volt. Tudta, hogy van apukája, de azt nem, hogy milyen, amikor együtt élünk. Szóval, hogy egy ágyban aludtunk,

de nekem kellett középen aludni, mert ő biztos, hogy nem alszik az édesapja mellett.

– *Őt soha nem bántotta?*

– Nem, hála istennek!

– *Mikor érezte úgy először, hogy be kell fejezni?*

– Én elfogadtam őt olyannak, amilyen. Tudtam ezzel együtt élni. Aztán a kislányom születése teljesen átformált. Másképp látom azóta az életet. Másfél éves volt a Rubikám, amikor elmentem dolgozni. Azóta dolgozom.

– *De ő akkor még börtönben volt. Nem a nővérénél laktak?*

– Nem, akkor már édesanyáméknál.

– *És ebbe ő belenyugodott?*

– Az az igazság, hogy a testvére nem is fogadott volna oda gyerekekkel. De belenyugodott. Meg úgy volt velem, ha már gyereke van, nyilván nem fogok bulizni, és nem fogok fiúzni se. Úgyhogy igen, belement.

– *Hol dolgozott?*

– A fitneszteremben voltam takarító. Este nyolcra jártam dolgozni nyolcórás munkaidőben, de ha elvégeztem négy óra alatt, akkor hazajöhettem. És napközben vittem a kislányomat babaklubba, ami délig tartott, és utána hazamentem, kitakarítottam, esetleg mostam saját magunk után, ennyi volt otthon a dolgom, nem kellett főzniek, mert azt anyuék mindig megcsinálták. És azelőtt én elfogadtam az édesapját olyannak, amilyen. De amióta meglett a lányom, egészen más az életről való felfogásom. Nem lehetek olyan

link lány, amilyen voltam őmellette. Dolgoznom kell, mert van egy gyereke, akit el kell tartasak, akinek meg kell adnom mindent, ami tőlem telhető. Ebben a világban nem lehet úgy élni, hogy az ember nem dolgozik.

– *Nem dolgozott bent? Nem küldött pénzt a gyerekekre?*

– Nem. Én tartottam el odabent is. Szóval én küldözgettem pénzt telefonra, meg hogy tudjon bent vásárolni. És küldtem csomagot mindaddig, amíg lehetett.

– *Morgott, amiért maga dolgozik?*

– Akkor nem. Csak miután kijött. Akkor morgolódt igazából, hogy „na ja, fitneszterem!”. Mert nyilván inkább a férfiak járnak edzeni. De megmondtam neki, hogy „bármikor bejöhetsz, ellenőrizhetsz, amúgy pedig, ahogy eddig soha nem hallottál rólam egyetlen rossz szót sem, most se fogsz”. És ezt még el is fogadta, de azt mondta nekem, hogy én rontottam el a kapcsolatunkat. Mivelhogy nem szerettem, nem foglalkoztam vele. És ebben volt igazság. Három évig vártam, kívártam, izgultam, és kíváncsi voltam, hogy milyen lesz így, hogy most már családunk van. Esélyt adtam neki, hogy hátha megváltoztatta az a sok idő is, amíg börtönben volt, és hogy közös gyereünk van. De sajnos nem változtatta meg. Azt mondta, hogy azért kezdett bele újból a drogozásba, mert megromlott köztünk a kapcsolat, és ez belőlem indult. Pedig én mindennap írtam levelet. Még húszoldalasat is, A4-es lapon. Mindennap kapott levelet, csak szombat, vasárnap nem. Mert ugye nyilván nincsen posta meg semmi. De hétfőn már úgy

kezdte a napot, hogy levelet kapott. Amíg nem dolgoztam, összekéregtettem a pénzt az elsőbbségis borítékra. A száznegyven vagy százhetven forintokat. Fiataloktól.

– *De hát, gondolom, sokan ismerték magát a városban.*

– Az még jobb volt, mert akkor meg azért kértem, mert ismerjük egymást, és nem idegent kell leszólítsak.

– *Maga is drogozott?*

– Hogyne.

– *Hogy tudott lejönni róla?*

– Szerintem hülyeség, hogy az ember függő lesz... illetve szerintem ez fejben dől el. Amikor Zoli bekerült a börtönbe, nem csináltam. És nem is hiányoltam, pedig ugyanúgy füveztem, és volt minden, bogyó is, kristály is, azt amúgy nagyon megbántam, mert pár nap alatt olyan csontsoványra fogytam tőle, hogy a bolti próbababákon is jobban állt a ruha, mint rajtam. Egy tükörben megnéztem magam, és sírva fakadtam.

– *Honnan volt pénz a drogra?*

– Zoli átverte a dílert, hogy „mindjárt jövök, egy óra múlva hozom a pénzt”, vagy kemény stílusban megfenyegette, megzsarolta. Vagy valahonnan előkerítette rá a pénzt, abban ő rutinos volt.

– *A férje igényelte, hogy együtt csinálják?*

– Nem is az, hogy igényelte, de mindig mondta, hogy „gyere, szívjunk egyet”, meg minden ilyesmi.

– *És kijött három év után, maga pedig dolgozott.*

– Igen. És az az igazság, hogy amikor megszületett a kislányom, minden visszacsökkent őfelé. Szóval már nem írtam mindennap levelet. Úgy voltam vele, hogy azt az imádatot, azt az önzetlenséget, azt a mindenséget, amit őiránta éreztem, azt átvette a Rubikám. Vártam a Zolit, szerettem, izgultam, hogy kiszabaduljon, mégis minden más megváltozott bennem. Kijött, örültem, hogy együtt vagyunk, de az az igazság, hogy jobban tetszett az az élet, amikor ketten voltunk a kislánnyal. Hogy dolgozom, babaclubba járunk, oda megyünk, ahova akarunk, senkinek nem tartozunk elszámolással. És a Zoli észrevette, hogy a törődésem nagyobb formában megy a kislány felé, mint őiránta. És azzal indokolta, hogy újból beleállt a drogozásba, hogy látta rajtam az elhidegülést. Drogozott, letagadta, bevallotta, de igazából annyira belemerült, hogy utána már Pécsre járkált, hozta a hatóanyagot, és árulta. A tévében is benne volt anno ez a bika nevű anyag, amitől az emberek kikelnek önmagukból, levetkőznek meztelenre, olyanok, mint a zombik. Sokan meg is haltak tőle. Na ezt a hatóanyagot hozta ő el. Árulta és fogyasztotta. Volt, hogy tényleg úgy jött haza, mint egy zombi. Kisujjal, ha meglöktem volna, összeesik. A falnak támaszkodott, úgy jutott az ágyig, és beleborult. Háromévesen azt mondta a kislányom: „Anya, hazajött a Zoli, be van állva.” Vittem óvodába, de félve, mert a gyerekek maguktól elmondják, hogy mi a helyzet, és ha megszólalt volna, tőlem is elvették volna a kislányt, hiába dolgoztam, hiába neveltem szépen, mert én is felelős vagyok. Zoli nagyon sok pénzt megcsinált, rengeteg

pénzt megcsinált a dílerkedésből, annyit, hogy simán ki tudott volna venni egy albérletet magának, és én könyörögtem is, hogy vegyen ki egy szobát, csinálja ott a hülyeségeit, bármikor hazajöhet, idehazára tiszta állapotban jöjjön, hogy a kislány ne ilyen állapotban lássa, és ne otthon folyjon ez az egész. De hiába, nem használt a jó szó.

– *Olyankor is fenyegetőzött?*

– Nem. Akkor elbirtam vele, nagyon sokszor kidobtam. De késő este beosont, és reggel azt vettem észre, hogy ott alszik a földön. Öntörvényű volt, de amúgy kettőt nem szólt nekem akkor. A kislányom előtt egyszer ütött meg, amikor már nagyon ráálltak a rendőrök. Az volt a szerencséje, hogy besúgója volt egy rendőrnek, aki figyelmeztette, hogy most egy kicsit állítsa le magát. A pécsiek be is buktak, és nem volt az az erős anyag, amihez hozzászokott a szervezete, ezért elvonása volt. Az idegeire mentek a dolgok, és elég csúnyán viselkedett, egyszer a kocsiban szájon vágott a kislány előtt. Tudta, hogy bármikor bebukhat, és ettől meg az elvonástól kivoltak az idegei. Hogy ne legyen probléma, állatokat vett. Kecskét, disznót, tyúkakat.

– *Hol tartotta őket?*

– Egy ideig nálunk. Anyuéknál, az udvaron. De olyan városrészben lakunk, ahol tilos állományt tartani, és szóltak a szomszédok anyuéknak, hogy feljelentést tesznek. Na most a Zoli nagymamájának Somogygesztiben volt egy kis háza, szoba-konyha, azt a nagymama halála után az örökösök eladták hollandoknak. De azok a hollandok csak megvették

azt a kis lakást, és nem érdekelte őket, nem csináltak semmit se vele, és Zoli oda vitte ki az állatait. Nyilván az már nem az ő tulajdona volt, de feltörte a lakatot, és odavitte az állatait. Elvonási tünetei voltak, de közben ment valahová kecskét venni, és megkérdezte, hogy mennék-e vele. Mondtam, hogy nem, vigyél minket haza. De a kislány felszólalt, hogy ő akar menni. Mert hát milyenek a gyerekek? Szeretik az állatokat. És a Zoli engem betalált, hogy miért akarok hazamenni, miért nem vele, nézzem meg, a kislány, az menne, mit akarok én otthon csinálni? Én addig kitakarítok, mondtam, és minden kifogást kitaláltam, csak hogy ne kelljen menni, és ő ugye már alapból ideges volt, és ahogy hátraneézett, lendületből szájon vágott. És a kislány akkor látott ilyet először.

– *Hogy reagált?*

– Megrémült. Kiabált, sírt is, elmondhatatlan, amit leadott, én meg azt mondtam, hogy légy volt az arcomon, és apa lecsapta, de nem hitte el, és csak sírt, sírt. És a Zolit ez még jobban felidegesítette, és azt mondta, hogy „ha nem fogod be a pofádat, kiszakítom a gyomrodat”. Meg hogy kidobja a kocsiból, vagy ilyesmi. És erre a kislány még jobban elkezdett sírni, az apja meg le akarta köpni az én lábnyomat, csak szerencsére reflexszerűen elé hajoltam, és így a vállamat érte a köpés. Ha nem tudok odahajolni, akkor telibe találja a kis arcát. Az, hogy engem elátkoz, az nem érdekel. De a saját vérét is velem együtt átkozta, átkozott minket a kocsiban, hogy „végbélrákban legyen a halálotok, mint a nagyanyádnak, ámen, ámen”, és megcsókolta a rózsafüzérét. Én akkor elhatároztam magamban,

hogy ha egyszer lesz két perc menekülési lehetőségem, én megfogom a gyerekeket, és kimentem ebből. Mert jó, én elfogadtam, és ebben az életben éltem tizenöt évet. De nem azért szültem a gyerekeket, hogy félelemben, rettegésben neveljem. Ha valaki szerelmes volt, hát én az voltam, én szerelmes voltam, én amúgy egy nagyon lelkes nő vagyok mostanra, de lány is voltam, és amikor bekerült a börtönbe, nem volt szívem elhagyni, sajnáltam, viszont jött az az időszak, amikor a szerelmet és sajnálatot átvette a félelem. Félelemből nem hagytam el. Amúgy régóta nem bántott, és annál a szájba vágásnál kaptam én nagyobb verést is. Fejbe rúgott, alám rúgott, tízszer is, amiért elszöktem tőle, mert bántott, de tízszer visszamentem hozzá, és olyan fekete belső vérzésem volt igazából, mint a nadrágom. Se ülni, se állni nem tudtam. Volt, hogy a cigit belém égette. Vagy feltekerte a hajamat az ujjára, és tépte ki. Vagy Hollandiában meg megcsonkított: fiúszra levágta a hajamat. Nem azért a szájba vágásért hagytam el, hanem mert ebben a gyerekem nem nőhet fel. Nem erre szültem őt.

– *Elhatározta, hogy mihelyt tud, elszökik.*

– Igen. Nehéz volt, mert hozzám a családom nagyon közel áll. Tudtam, hogy ha kimentem a gyerekeket, ők veszélybe kerülnek, mert itt maradnak. De muszáj volt a döntést meghoznom. Volt dugi ötezer forintom. Terhes voltam. Aznap, amikor elmenekültem a családsegítőhöz segítséget kérni, aznap kellett volna a kórházba mennem, megtudni, hogy mennyi idős terhes vagyok. Nyilván nem is szerettem volna megtartani, meg semmi ilyesmi.

– *Ki mondta, hogy a családsegítőhöz lehet fordulni?*

– Én ezt tudtam a felesége által.

– *Tehát az első felesége világosította föl magát, hogy ő is ezt csinálta?*

– Nem világosított fel, csak mivel benne éltem, tudtam mindenről, hogy mi hogy történt köztük, és hogy hogyan zajlanak ezek a dolgok. Jól jött ki, hogy aznap kellett vizsgálatra mennem. Mert ő olyan, hogyha összeveszünk, vagy meg is ver, akkor nem hagy magamra, akkor visz mindenhova. Tudja, hogy ilyenkor menekülni akarok. Eljártszottam, hogy nem történt semmi, így szeretem, úgy szeretem, pedig már nagyon nehéz volt, hogy ne keltsek benne semmi kérdőjelet. Két napomba telt a felkészülés a menekülésre. Volt egy kis táskám, most is megvan, abba beletettem az összes hivatalos papírunkat. A kislány oltási kiskönyvét meg nyolc cumit, mind a nyolcat összeszedtem, meg egyetlenegy babát vettünk magunkhoz, meg volt dugi ötezer forintom. Mondtam Zolinak, menjen ki Somogygesztibe, etesse meg az állatokat, de délre érjen vissza, vigyen el orvoshoz, közben majd ő vigyáz a kislányra. Mert nem engedte a kislányt óvodába, nehogy elmesélje, hogy mik történtek. És mikor elment állatot etetni, én egyből taxit hívtam, és bevitettem magam ide a kaposvári családsegítőbe, és segítséget kértem. „Védelmet kérek, vigyenek el!”

– *Hogy fogadták?*

– Ismertek, mert az az igazság, hogy amikor szültem, semmim nem volt egy szatyor használt bébiruhán kívül, amit az öcsémtől kaptam. Nagyon jó védőnőm volt, és a szülésem

előtt kijött másodmagával, és látták, hogy nincs semmi, de még csak egy tisztasági meszelés sincs. Azt hazudtam, hogy nálunk, romáknál az a szokás, hogy mindent az utolsó pillanatokban kell csinálni, nem lehet előre vásárolni a gyerekeknek, de a Zoli kint dolgozik külföldön, és majd jön, és hoz mindent. Holott közben már börtönben volt. Megszültem, és anyu felhívta a tesómat, aki a barátnőjével együtt Németországban dolgozott, és mondta neki, hogy így fél, úgy fél, mert, hogy nem biztos, hogy megkapjuk a kislányt, merthogy semmink nincs, meg a higiéniai állapotok meg minden. És az öcsém elkéretőzött a főnökségétől. Hadd jöjjön haza soron kívül, mivelhogy a nővére megsült, és segítenie kell. És azt mondta neki a főnöke, hogy „figyelj ide, Márk! Most voltál otthon nemrég. Vagy kivárod a három hónapot, hogy újra hazamehessél, vagy ha most elmész, akkor felbontjuk a hároméves szerződésedet.” És azt mondta az öcsém, hogy „jó, rendben van, nekem a nővérem és a kislánya mindentől fontosabb, köszönöm szépen, hogy eddig itt dolgozhattam”. És hazajött. A kislánynak ruhától elkezdve mindent megvett, és a védőnő azt mondta, hogy legyen meg a higiéniai meszelés és a babaágy, a többi őt nem érdekli. És kijött a családsegítő is, megnézték, hogy van-e elegendő fa télre, és onnantól kezdve semmi probléma nem volt, mindene megvolt a kislánynak. De ismertek nyilván, meg a Zolit is ismerte az a hölgy, aki foglalkozott velem, és segítette, hogy anyaotthonba menjek, ő ismerte a Zolit a felesége által, mert ők is voltak ugyanilyen helyzetben: védett anyaotthon, meg minden. Szóval, hogy ismertek,

voltunk a családsegítőben, és mondtam, hogy nincs időm kint várakozni, mert bármikor lebukhatok, pláne hogy szemben lakott a nővére albérletben, és félttem, hogy meglátnak. És ugye egyből fogadtak, elmondtam, mi a helyzet, és a rendőröket is felhívtuk. Kihangosított telefonon beszéltem velük: ez és ez van, elvonási tünete van, kikattant, jelenleg menekülök a négyéves kislányommal, és félek, hogy a családomon fog bosszúskodni, és elmondtam, hogy egy malacvágó késsel járkal, és hogy a kocsiiban hol tartja. És azt mondta erre a rendőrség, hogy „ne haragudjon, hölgyem, de nincsen arra kapacitásunk, hogy a férjét letartóztassuk, mivelhogy nem történt tettelegesség”. „Jó, de akkor mit csináljak? – mondom. – Várjam meg, míg valamelyik családtagomban kárt tesz?” Ne haragudjak, nem tudnak segíteni, a családom tegyen feljelentést, ha esetlegesen bármivel próbálkozik. Na akkor a családsegítők felhívták a CSÁO-t...

– *A Családok Átmeneti Otthonát, a mi intézményünket...*

– Igen, és végül is ott, Erdőkertesen kaptam helyet a kislányommal.

– *Hogy jutott el Erdőkertesre? A férje...*

– A férjem akkor még nem tudta, hogy hol vagyok, csak hazaérkezett. És nem voltunk otthon. Nem tudott telefonálni, mert nem volt pénz a kártyáján, csak ilyen visszahívókat küldött, de én nem hívtam fel. Hanem taxival lementem a vasútállomásra. Pesten a CSÁO vezetőjének a lánya átkísért a Nyugatiba, és Erdőkertesen meg már várt engemet a Gabi néni a vasútállomásonál.

Az otthonban szépen fogadtak bennünket, a többi család is kedves volt velünk. Könnyen alkalmazkodtunk, főleg én, aki már a nomád életet is el tudtam fogadni Hollandiában, de a kislányom lelkét persze megviselték, amiket otthon átélt.

Két hónapot voltunk a krízisben, azalatt nem dolgozhattam, a krízis, az egy ilyen burok, kapja az ember az ellátást, a főznievalót, a tisztítószereket, a tisztasági szereket. Tudtunk alkalmazkodni, nem voltunk problémásak, ezért megengedték, hogy krízis után maradhassunk rendes otthonosokként. Hosszabbítottak velünk, és sikerült elhelyezkednem a veresi paradicsomgyárban csomagolóként, a kislány óvodába járt, be tudtunk illeszkedni. Otthonban voltunk, de azt a magunk otthonának tudhattuk, csak hát sajnos ez nem tartott hosszú ideig.

28

– *Milyen volt a kapcsolat az ott lévővel?*

– Mindenkinek megvolt a saját története, de igazából olyanok voltunk, mint egy család. Nem veszekedtem senkivel, jó volt, a kislányomat is nagyon szerették. És nagyon sokat segítettek, mert én egészen odáig csak takarítottam meg mostam magunk után, de főznöm nem kellett. Nyilván tudtam, hogy hogy kell egy pörköltet feltenni, vagy bármit, viszont nem volt tapasztalatom, és az otthonban rákényszerültem az önállóságra.

– *Gondolkodott a jövőjén, a sorsán? Tizenöt éves kora óta együtt él valakivel. Eljut most oda, hogy el kell engedni ezt a kapcsolatot? Mi lesz? Így éli le az életét, vagy lesz valaki, aki majd szereti magát és az egész családot?*

– Nem. És akár hiszi, akár nem, már két éve bent van a Zoli a börtönben, és mai napig nincsen kapcsolatomban. Van, hogy úgy érzem: bár csak lenne egy társam! Hiányzik, hogy valaki átöleljen, aki mellé oda tudnék bújni, de nem tudom elképzelni, hogy mással legyek. Minden nap eszemben van a gyerekeim apja. Tudom, hogy nem érdemli meg. Tudom, hogy a gondolatomban se volna szabad benne lennie, mégis az jár a fejemben, hogy vajon most büszke lenne rám? Mondjuk, ha főzök. Mert nem volt részem abban, hogy főzzek neki. Vagy vajon büszke lenne, hogy egymagam elértem, hogy albérletben lakom a gyerekekkel, és dolgozom, és fenn tudom tartani magunkat, és hála a jó istenkémnek, nem szenved hiányt a gyerekeim, és nem vagyok az édesanyámékra, se az öcsémre rászorulva, nem kell segítsenek anyagilag? Vagy hogyha csinosabban felöltözök, eszembe jut, hogy vajon mit szólna, ha így látna engem. Nagyon nehéz nekem az elengedés. Bár nem érdemli meg. Meg nem kéne.

– *Formálisan elváltak?*

– Igen.

– *Maga adta be a válókeresetet?*

– Igen.

– *És simán sikerült?*

– Simán. De akkor már előzetesen volt. Előtte Erdőkertesről felvettem vele telefonon a kapcsolatot, mert mindennap a családomra járt, és az öcsém felhívott, hogy „Erzsi, soha nem kérnék tőled ilyet, de vedd fel vele a kapcsolatot, hátha sikerül beszélned a fejével, mert hát olyan, amilyen, de nem egy buta ember, és hát nem hiszi el, hogy már eltelt

három-négy hét, és még mindig mi sem tudjuk, hogy hol vagytok”. Szóval felvettem a Zolival a kapcsolatot, hogy ne anyuékát nyaggassa, de közben megtudta a gyámhivataltól, hogy hol vagyok, és...

– *Hogy tudta meg a gyámhivataltól? Ezt nem szokás elárulni!*

– Úgy történt, hogy mondtam a Zolinak: „Csak azért tartom veled a kapcsolatot, hogy hagyjál békét a családomnak, de én nem akarok találkozni veled. Ha látni akarod a kislányt, ahhoz jogod van, menjél be a gyámhivatalba, és intézkedjél magadtól!” Közben anyuék kijelentették a lakcímről, és így a Zolinak nem volt állandó tartózkodási helye, még egy levelezési címe se. Én meg Erdőkertesen kaptam levelet a gyámhivataltól arról, hogy a Zoli elindította a folyamatot, hogy láthassa a kislányt. És a hülye fejemmel ezt megmondtam Zolinak, mire ő megkért, hogy fényképezzem le azt a levelet, és Viberen küldjem el a nővérének, hadd lássa ő is. És én nem néztem meg alaposan, hanem csak átfutottam a levelet, lefényképeztem, és nem vettem észre, hogy rajta van az erdőkertesi cím... Ja, de előtte már tudta a gyámhivataltól, hogy hol vagyunk, mert aki intézte a dolgokat, kiadta a címünket...

– *Pedig minden ilyen esetben rá kell írni az iratokra, hogy kérjük az adatok zárt kezelését.*

– És ő kiadta. Egyik délután ha zaértem a munkából Erdőkertesre, elszívtam egy cigit, megittam egy kávé, és indultam a kislányért. És fölfelé az úton már ott várt kocsi-val. Megijedtem, lehibernálódtam, százhuszszal vert a szívem. De min-

den rendben volt, szedett egy csokor orgonát a kislánynak, adott nekem ötezer forintot, és csak annyit kért, hogy hadd láthassa a kislányt, hadd jöjjön el az oviba. És beültem a kocsiba, elmentem vele, nagyon féltem, hogy valami baj lesz, de nem, kelle-mesen csalódtam, mert nem történt semmi. Megcsókolta a kislányt, és fogta magát, elment. De persze én megmondtam neki, hogy többet ne jöjjön úgy, hogy nem tudok róla, mert akkor el fogom vitetni magamat innét. És azt mondta, hogy jó, rendben van, de hát Németországba indult a testvére fiával dolgozni, és nem tudott volna úgy elmenni, hogy nem köszön el a kislányától. Aztán két hét se telt el, összevesztünk telefonon, mert féltékeny volt, és idő előtt hazajött, és egy hajnalban már ott várt minket, és várta, hogy kilép-jünk az otthonból.

– *Akkor még nem voltak elválva?*

– Nem, de már beadtuk a kereset-et... Bocsánat, előtte volt az, hogy elmentünk a rendőrségre Gödöllőre, mert folyamatosan zaklatta a családomat. És elmondtam, hogy besúgó-ja a rendőröknek, illetve hát van egy rendőr, aki mindenben együttműkö-dik vele. És azt a tanácsot kaptam, hogy ne a kaposvári városi kapi-tányságnak küldjük a feljelentést, menjenek anyuék eggyel följebb, a megyeire, ott biztos fognak segíte-ni. Mert hiába éltek anyuék bezárt kapunál, átmászta a kaput, anyut is, aput is leköpködté. Egy hónapon keresztül nem is mertek otthon lak-ni. Nagyon csúnya, trágár szavakkal illette anyut, meg hogy gyereket csi-nál neki, meg minden, szóval nagyon gusztustalanul viselkedett a csalá-dommal, és nyilván féltettem őket.

Muszáj volt felvennem a telefont, ha hívott, mert különben a családomat zaklatta, ha meg felvettem, akkor féltékenykedett, hogy biztos van valakim, meg hogy ahol dolgozom, ott is lehet valakim, és mondta, hogy tegyek átkot a kislányomra, úgy esküdjek, és semmi báter...

– ...*semmi báter?*

– Igen: semmi báter. Azt jelenti, hogy nincs visszaszívás. Ha kimondom, hogy semmi báter, akkor igazat mondok. De én nem tettem átkot a kislányomra, ő pedig emiatt elkönyvelte, hogy van valakim. Hazajött Németországból idő előtt, és reggel, amikor mentünk az óvodába, én meg utána mentem volna dolgozni, ott lesett ránk az otthon közelében, ugyanúgy a nővére fiával, mint az előző alkalommal. Feketébe volt öltözve tetőtől talpig. A kislány odafutott, örült neki, ő meg mondta, hogy „gyertek, elviszlek titeket az óvodába”. „Nem kell – mondom –, nincs messze az óvoda.” Mire ő: „Erzsi! Látnod, hogy vagyok felöltözve? Ha most nem ülsz be a kocsiba, akkor délután ünneplünk.” Mármint hogy temetés lesz. Azért van feketébe. A testvére fia vezetett, ő hátra ült velünk, én ültem középen. Copfban volt a hajam, feltekerte, és ennyit mondott: „Jól van, öcsikém, mehetünk haza Kaposvárra.” Én hadakoztam, ki akartam ugrani, ez még Erdőkeresés volt, sikerült is kinyitnom az ajtót, de ő visszarántotta, és utána ránk zárták mind a négy ajtót, a Zoli ledugta a torkomba a kezét, hogy ne üvöltsek, majdnem megfulladtam, meg beleharapott a szemöldökömbé. Fülemből a fülbevalót úgy kirántotta, hogy vérezett, rettenetes hangzavar volt, a kislány is sírt, kiabált,

minden. És akkor Pest környékén megálltunk egy benzinkútnál, az unokaöccse bement a kislánnyal, mi meg együtt voltunk, ahogy egy férj és egy feleség, utána elmondott mindennek, minden undorítóknak, leköpött, meg hogy már nagyon bánja, hogy hozzám nyúlt, meg ilyenek, és mentünk tovább haza, de közben fel kellett hívnom az Erzsike nénit, a szociális munkásomat, és azt kellett mondanom, hogy ma nem mentem dolgozni, és a kislányt se vittem óvodába, eljött a Zoli, szeretnék vele tölteni egy kis időt, legkésőbb este hétre visszaérünk az otthonba. Leértünk Kaposvárra. Újból fel kellett hívnom az Erzsike nénit, de már akkor azt kellett mondanom, hogy nem megyek vissza az otthonba, mert esélyt adok a Zolinak, megpróbálok bízni benne, itthon maradunk. Akkor a Zoli elvette a telefonomat, és összetörte, de onnantól kezdve már nem nyúlt hozzám, nem bánzott, és mindenkinek előadta, hogy eljött értünk, hazahozta a családot. A kislány nagyon szereti anyut, hát ugye együtt neveltük, ott akart maradni náluk. Ott is hagytuk, de mire a Zoli nővéréhez értünk, anyu már telefonált, hogy a kislány velünk szeretne lenni, menjünk érte. Csakhogy közben a nővérem hazatelefonált anyuéknak Messengeren, és látta a kislányt. Meglepődött, hogy mit keres a Rubi anyuéknál, mért nem az otthonban van. És a kislány elmondta, hogy „eljött értünk apa, apa megverte anyát”. A nővérem nagy nehezen megtalálta az erdőkeresési CSÁO elérhetőségét, és másnap felhívta az otthont, és elmondta, hogy hát valójában nem úgy van, ahogy én azt előadtam, mert ott állt mellett a Zoli, és kényszerített, hogy azt

mondjam, amit mondtam. És akkor a CSÁO e-mailt írt mindkét rendőr-ségnek... most lett jelentősége annak, amit Gödöllőn mondtak, hogy a megyének is megírni, ne csak a városnak. Ott aludtunk a nővérénél, és a Zoli tényleg nem bántott, semmi ilyesmi nem volt, de persze én azon voltam, hogy minél előbb újra megszabaduljak tőle, mert tudtam, hogy úgylis feljön benne minden, és előbb-utóbb úgylis bántani fog. Aznap ott töltöttük azt az éjszakát, és másnap az a rendőr, aki segítette őt, telefonált, hogy azonnal menjen be, mert beszélniük kell. Igazából a Zolinak pénzbüntetése volt, és készültek körözést kiadni ellene, csak ez az illető rendőr úr visszafogta az eljárást, hogy kapjon érte egy kis pénzt a Zolitól.

Délután, ahogy Zoli végzett a rendőrségen, kimentünk anyuékhoz, hogy portalanítsak, takarítsak, addig ő játsszon a kislánnyal. És nem telt el egy fél óra, a szobaablakunkon már kopogott a családsegítő. Az a hölgy, aki segített, hogy Erdőkertesre meneküljek. Jött vele egy fiatal úr is. És mi előadtuk, hogy ilyen-olyan boldogok vagyunk, meg hogy újból megadtam az esélyt a férjemnek. De a szememmel tudtam jelezni, hogy nem úgy van, ahogy előadjuk, a családsegítő hölgy pedig bólintott, mint hogyha elhitte volna, hogy tényleg önszándékból jöttem haza. „Jó, rendben van – mondta –, innentől kezdve a kislányt védelem alá helyezzük, mivel az anya visszajött a bántalmazóhoz”, meg hogy a nyilatkozatom ellenére furcsának találják azt a módot, ahogy hazakerültünk, merthogy a cuccaink, a hivatalos papírjaink, minden ott maradt Erdőkertesben. Közölték, hogy a családsegítő intéz-

ményében eljárást indítanak a Zoli ellen, kivizsgálják, hogy valóban önszántunkból jöttünk-e. Azzal távoztak, de három-négy perc múlva már ott voltak a nyomozók, hárman vagy négyen, nem is tudom, és egyikük azt mondta, hogy „na, Mecseki, hazahoztad a családot?”. „Igen, igen.” „Akkor nagy a boldogság?” És mondtuk, hogy igen, nagyon nagy. Erre a nyomozó: „Ide figyelj, Zoli! Mi azt a bejelentést kaptuk, hogy erőszakkal hoztad haza a családot.” És a Zoli mondta, hogy dehogyis, ez nem igaz. „Jó, akkor van ennek egy hivatalos oldala is, nekünk a feleségedet be kell vinnünk egy fél órára, hogy hivatalosan jegyzőkönyvre vegyük, hogy nem történt erőszakkal való elhozatal.” Kérdezi a Zoli: „Én is mehetek önökkel?” „Persze, a saját autóddal jöhetsz, és kint a parkolóban megvárhatod, de nekünk hivatalosan a mi autónkkal kell vinnünk a feleségedet.” És ahogy beültem a kocsiba a Rubikámmal, már ott elkezdtem mondani, hogy mi történt. Annyit mondott a nyomozó: „Figyelj ide, Erzs! Látjuk, hogy nagy bajban vagy. Ha most megteszed a feljelentést, max három év, amire el tudjuk zárni. Ha letelik, szembe kell nézned a Zolival. Ha viszont nem teszed meg a feljelentést, lehet, hogy tragédiával végződik. Jól gondold meg!” Mondtam, hogy jó, meggondoltam, tegyük meg a feljelentést. Így is lett. Éjfél voltam bent, és menet közben nyilván rájött az ember, hogy már több mint fél óra eltelt, és biztos elárultam. Úgyhogy lelépett. És azért tartottak bent éjfélig minket, hogy nyilván őt előkerítsék, elő is kerítették, és hetvenkét órára őrizetbe vették, és minket csak utána vittek haza a Nyugatvánfa utcába édesanyámékhoz.

Másnap visszamentem Erdőker-tesre, de a rá következő napon sajnos el kellett hagynom az otthont, mivel ha a háromnapos előzetesből kiengedték volna, valószínű, hogy ott keresett volna leelőször. Elkerültünk Szolnokra, az ökömenikusok full kamerás anyaothtonába. Ott is dolgoztam, de nehéz volt, nagyon szigorú szabályok voltak. Rengeteg a munkalehetőség, de az óvodának megfelelő időbeosztás szinte lehetetlen. És ott azért olyan családokkal, anyukákkal éltünk együtt, hogy még ha lehetett volna, se hagytam volna senkire se a kislányt. Nem tudtam elhelyezkedni, de sokat segített a tesóm, segítettek édesanyámék is. Meg a plazma. Abból tartottam fent magamat.

– *Mi az a plazma?*

– Vért ad az ember, és kivonják a fehér sejteket, vagy nem is tudom, miket. Kicentrizik, ami kell nekik, és utána visszaadják a vért. Viszonylag jól fizetnek. Háromnaponta lehet menni, szóval hetente max kétszer, de meg kell lenni ötven kilónak, és nekem jó sok ruhát kellett fölvennem, hogy meglegyen a súly.

– *Mennyi vért vesznek le egyszerre?*

– Tőlem hétszáz millilitert vettek le. Sokszor rosszul voltam, de hétezer meg nyolcezer forintot kaptam. Egy évben negyvenszer lehet plazmát adni, én meg már a harmincvalahányadiknál tartottam, végül már csont és bőr voltam, de saját felelősségre még mindig eljártam plazmázni, mert a hirdetésből tudtam, hogy éves szinten kijön háromszázezer forint. A családi pótlékon kívül ez volt a bevételi forrásunk. Ebből tartottam el magunkat, és

képzelve, kaptam lakhatási hosszabbítást, ami lejárt volna május környékén, mert úgy számították az egy évet Szolnokon, hogy beszámították az erdőkertesi időmet is, azt a négy-öt hónapot. Beleszámították, pedig állítólag minden helynél újra kell kezdeni. De mivelhogy a kislány óvoda volt, kaptam úgymond hosszabbítást a tanév végéig, és egy hónappal az előtt, hogy ki kellett volna költözni az otthonból, találtam munkalehetőséget Albertirsán. Szolnokon, a vasútállomáson felvettek, meg haza is hoztak bennünket.

– *Mi volt a munka?*

– Melegágyas fűszernövény-kerteszetben voltunk napi béresek. Kaptunk előleget is, és pénteken rendszeren megkaptuk a bért. Sajnos az utolsó egy hónapomban találtam ezt a lehetőséget, és hiába dolgoztam, nem kaptam hosszabbítást, hogy hadd maradhassunk. Merthogy nem dolgoztam eleinte. És nyáron amúgy is be van zárva az óvoda, legalábbis ezt mondták. Hogy úgyse tudom a gyereket hová tenni. Ami nem volt igaz, mert van ügyeletes óvoda Szolnokon, csak ezt nem mondták. Jó, hozzátartozik az igazsághoz, hogy én ugyan roma származású vagyok, de odafigyelek arra, hogy a kislányom milyen óvodában van, hol végzi a tanulmányait. Én nem ítélek el senkit, és szeretem, hogy cigány vagyok, nem szégyellem, de hogy a kislányom milyen közegben van, arra nagyon is odafigyelek. Szolnokon van egy körzeti óvoda, ami az otthonhoz tartozik, ott a gyerekek kilencven százaléka roma származású volt. Alapjáratból a szolnoki gyerekek is meg az anyaothtonos gyerekek. És én azt mondtam, hogy még ha elve-

Polgár Miklós: Jóbarátok

szik is tőlem a tizenháromezer-hét-száz forintot, vagy megbüntetnek, az én gyerekem, az biztos, hogy egy fél napot nem tölthet egy ilyen óvodában.

– *Miért?*

– Mert nem engedem olyan közösségbe, ahol a java roma származású.

– *Mi a baj a romákkal?*

– Nézze! Én is cigány vagyok, Rubi is cigány kislány, de vannak olyasfajta romák, akik nem tudnak viselkedni, nem tudnak kulturáltan beszélni, semmit nem tudnak, mégis egy kalap alá vagyunk véve velük. Próbálom a tőlem telhetőt megtenni a kislányomért, és úgy nevelni, hogy méltóságban éljen, ne legyen lenézve, amiért nem tud szépen beszélni, viselkedni. Magamból is kiindulva: ha olyan viselkedést lát az ember, ami szerinte hú, de vagány, ez kell nekem, akkor azt veszi át. Ez megvan magyarnál

is, de azért egy románál nagyon trágár szavak is elmennek, meg minden. Nézett rám furcsán az igazgató ott Szolnokon, és azt mondta: „Jól van, anyuka! Rajta, nézzen városi óvodát, de maguknak, mivel nincsen szolnoki lakhatósági címük, nem sok esélyt adok, hogy fölveszik a gyereket.” Hát én kerestem, és három hely közül választhattam. És egyedül az én gyerekem nem járt otthonos óvodába az otthonból, ő városi óvodába járt. Csak hát sajnos lejárt a szerződése az otthonban, és nem maradhattam, hazajöttem Kaposvárra.

– *És közben elváltak a férjétől?*

– El. Már a börtönben volt. Tíz évet kapott mint többszörös visszaeső, és nyilván az ő paragrafusa nem nulláról kezdődik, hanem feljebb, és tíz év fegyházat kapott, amit csontokra le kell ülnie, nincsen benne kedvezmény jó magaviseletért, vagy ha dolgozik.

– *Hol van?*

– Szombathelyen.

– *Korábban mindennap kellett levelet írnia. És most? Hány levelet ír?*

– Egyet se. Tőle három levelet kaptam, amióta itthon vagyok.

– *Próbálkozott a levélben, hogy még összejöhetnének?*

– Nem. Hanem kaptam egy olyat, hogy vegyem fel vele a kapcsolatot, mert a lányáról nem mond le, és igenis joga van hozzá. Pedig pont hogy nincs. Mert elvették tőle az apai jogát, úgyhogy köze nincsen az én lányomhoz, hála istennek!

– *Nem volt fenyegetés a levelekben?*

– Ahogy vesszük. A leveleket ugye elolvassák a nevelők. És azt írta, hogy „egyet soha ne felejsél el, te az én végzetem vagy, én meg a tied. Ámen, ámen.” Ezt régen is mondogatta, és volt, hogy hozzátette: ha mi egyszer elmaradunk egymástól, ő búcsúzóul örök mosolyt tesz az arcomra. Vagyis felvágja az arcomat. Amikor még előzetesben volt, kaptam egy üzenetet, hogy „Erzsi, ha kell, a föld alól is előveszlek, és megöllek tégedet is, meg magamat is, mert érted nem ülök a börtönben, de nyugodt szívvel fogok megdöglenni, mert te sem leszel az élők sorában. A Rubit felneveli a mama, a papa vagy az intézet, nem érdekel, de neked meg kell halni.” És azt, hogy „te az én végzetem, én a tiéd, ámen, ámen”, én ezt erre értettem.

– *Mit szólt a rendőrség vagy a bíróság?*

– Semmit.

– *De hát ez tíz év múlva is veszélyt jelenthet!*

– Igen, és ettől félek a legjobban.

– *Nem kéne jelezni a hatóságoknak?*

– És megint mit érek el? Most azt fogják mondani, hogy mit akarok, van még nyolc évem.

– *Ez a fenyegetés nem gyerekjáték. És nyolc év múlva előállni vele, sokkal gyengébb, mint most azt mondani, hogy szóltam idejében, nem akarok nyolc év múlva menekülni. Mert az biztos, hogy bent a börtönben fortyog, eszi a méreg...*

– ...a bosszú élteti. Tudja, csúnya dolog azt mondani, hogy... Én soha senkinek nem kívántam a halálát, viszont az övét igen. És ez csúnya dolog. De csak akkor élhetek nyugodt életet, ott, ahol akarok, ha nem kell többé félnem tőle.

– *Mi lett a másik házasságából való két gyerekével?*

– Pesten élnek, a felesége elég hamar férjhez ment, tőle is lett egy gyereke.

– *Őket nem piszkálja, nem fenyegeti?*

– Lemondott róluk.

– *Nem akar maga is újra férjhez menni?*

– Ahhoz, hogy nyolc év múlva ne kelljen menekülnöm innen, és a családomnak se kelljen félnie, hasonló kategóriájú embert kellene keresnem, mint a Zoli. De ha találok, az mitől lenne jobb, mint a volt férjem? Meg aztán itt Kaposváron mindenki ismer bennünket. És hiába váltam már el, rám nem úgy néznek, mint Orsós Erzsire, én a Mecseki Zoli asszonya vagyok. Vagy a volt asz-

szonya. Mindenki tud mindenkiről mindent. Nem is értem, hogy mit keresek itt. Nekem igazából külföldre kéne mennem. Itt, Kaposváron csak a megélhetésünket tudom fenntartani, de nem tudok félretenni, nem tudok továbblépni a kislánnyal az életben.

– *A nővére nem segítene?*

– Nem.

– *Nem is akarná igénybe venni a segítségét?*

– Amíg otthonban voltam, addig sem kaptam meg tőle, hogy Erzsi, hagyd ott az otthont, gyere ki Olaszországba, itt aztán kereshet a Zoli, nagy Olaszország, itt nem fog megtalálni. Én a jég hátán is megélek, és megtehetném, hogy úgy, ahogy vagyunk, semmi nélkül, minden nélkül, csak a hivatalos papírokkal, kimegyek a kislánnyal külföldre. De a családomat nagyon féltem, hogy mi lesz, amikor kiszabadul. Úgyhogy nem tudom. Sokan azt mondják, hogy Erzsi, ne gondolkozz, mert még nyolc év rengeteg idő, bármi történhet, férjhez is mehetsz, meg satöbbi, satöbbi, de nekünk idekint nagyon hamar el fog menni a nyolc év. Két év eltelt, hogy bekerült a börtönbe. És olyan, mint hogyha tavaly történt volna ez az egész. Belezavarodok néha, hogy most akkor hol is tartunk? Hány évnél tartunk? Van, amikor alszik a kislány, és én még fenn vagyok esténként, és gondolkozok, hogy istenem, ennek a kislánynak min kell még végigmennie éni miattam, az én hibám végett? Nem bánom, mert a tizenöt éves szenvedésemnek ő volt a jutalma. De őszintén megmondom: ha tudtam volna, hogy erre szülöm meg, nem tartom meg.

– *Mondta, hogy volt egy másik terhessége...*

– Igen, terhesen szöktem Erdőkereszre. Gödöllőn lett elvetetve. Úgy kellett mérlegelnem a babavárást, hogy egyedül képes vagyok-e kettőt felnevelni. És nem. Arra jutottam, hogy örülök, ha a kislánnyal meg tudok adni mindent, a tőlem telhetőt.

– *Maga értelmes asszony, Erzsike. Tanulnia kellene még, ez nem jutott eszébe?*

– Szeretnék jogosítványt. Meg tanulni is szeretnék. Csak nagyon nehéz. A kórháznál dolgozom, ugye, a nőgyógyászatot takarítok, a múltban. Szeretek ott lenni. Császárszülésnél bementem, és megnéztem, hogyan emelik ki a kisbabát. De hát mikor tanuljak? Hajnal négykor ébreszt az ébresztőm, nagy nehezen felkelek háromnegyed ötkor. Iszom egy kávét, elszívok egy cigit, és elkészülődök, hat órakor keltem fel a kislányt. Hat ötvenhatkor már megy innen az Anna péktől a buszunk, viszem óvodába. Onnan gyalogolok vissza a kórházhoz. Nyolctól fél ötig dolgozom, megyek a kislányért. Itthon álljak neki, fűtsek be. Cserépkályha. Sokáig tart, mire átmelegszik. De időben csináljak vacsorát, fürdessem meg, de már melegben, és fektessem le idejében, mert szegénykém korán kel. Azt szoktam viccesen mondani, hogy napközben, mikor dolgozom, akkor emberkedek. Amikor itthon vagyok, akkor asszonykodom. Férfinak, asszonynak, anyának, lánynak, gyereknek lenni nehéz. És amúgy nagyon gyors volt, sok volt, hogy hazaköltözni, albérletbe jönni... egy hetet voltam, azt hiszem, otthon anyuéknál, míg rend-

be vágtuk ezt a lakást, mert nagyon ramatyul nézett ki. És még mentek a tárgyalások, és visszahívtak a gyerektartás miatt, mert először gavallérosan negyvenezret felajánlott az apuka, de utána visszavonta, én meg vagányan bementem a bíróságra, és megmondtam: igazából vicc, amiért itt vagyunk, mert nem húsz- és negyven ezer forinton alapszik egy gyerek nevelése. Nekem az állam három évre megelőlegezte, hogy negyven ezer gyerektartást kapjak a kislányom után, ezért élek ezzel a lehetőséggel, és nem érem be húszezerrel.

A negyvenezret még a tárgyalása előtt ajánlotta fel, hogy ezzel is bizonyítsa, mennyire jó velünk. De hiába gavalléroskodott, tíz évet kapott személyi szabadság korlátozása, kiskorú veszélyeztetése és szexuális erőszak miatt. Én kiálltam mellette, hogy nem történt szexuális erőszak. És mindazok ellenére, amit művelt velünk, e-mailt írtam a bírónőnek, hogy nem történt erőszak.

– *De hiszen amikor elhozta magukat Erdőkertesről, a benzinkútnál az erőszak volt!*

– Igen. Az az igazság, hogy én nem is beszéltem arról, hogy ott mi együtt voltunk, ő hozta fel, hogy „dehogyan, én nem erőszakkal hoztam haza az Erzsit, hát mi együtt is voltunk, nem is egy alkalommal!”. És egy következő meghallgatásnál felkérdeztek engem, amire nyilván elmondtam, hogy igen, együtt voltunk, de nem úgy, mint egy normál párkapcsolatban, mert én csak azért feküdtem le vele, mert félttem, hogy bántani fog. Ezért az ügyészség és a bíróság úgy vette, hogy ha ellenkeztem volna, valószínűleg erőszak és bántalmazás lett volna a kimenetel. De pedig

én kiálltam érte, és megmondtam, hogy nem történt erőszak. Mégis elítélték, a Zoli meg engem hibáztat, hogy nem tettem eleget érte.

Volt egy rendőrnő a megyei kapitányságról, a nyomozó hölgy, aki foglalkozott az ügyvel. Tápler Violetta. Ő jött Gödöllőre is a meghallgatásokra, nagyon aranyos volt, mindenben segített, hozott nekem a konyhára mindenfélét, meg két szatyor játékot a kislányomnak, és velünk sírt. Megkérdezte tőlem Gödöllőn az első meghallgatáson, hogy hogyan bántalmazott a férjem a kocsiiban, és nem én válaszoltam, hanem a kislány. Utána pszichológusi terápiára kellett a kislányommal járni, és az utolsó, az ötödik alkalommal azt mondta nekem a pszichológus hölgy, hogy annak ellenére, hogy a kislány ennyi idősen mi mindenén átment, Rubina nagyon erős kislány, burokból élte meg, és sokat számít, hogy én jól kezeltem benne ezeket a dolgokat, és nem kell aggódnom, mert a későbbiekben nem fog a kislányon kijönni ez az egész.

Mostanában nem sokszor beszél az érzéseiről, de van, amikor hiányzik neki az apja. Én nem beszélek csúnyán róla, és senkinek nem engedem meg, hogy a jelenlétében egy rossz szó elhangozzon az apjáról. Tiszteletben tartom a kis érzését, és abban is benne lennék, hogy tartsák a kapcsolatot. Nem akarom tiltani, de nem tudom, hogy mivel tennék jót. Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy azután is beszélünk vele telefonon, hogy megkapta az ítéletet. A nővére eljött hozzám, így kaptam meg a leveleket is. És volt, hogy beszélünk. A mi beszélgetésünk nyilván arról szólt, hogy ő továbbviszi az ügyet akár a Kúriáig is. Nem hagyja, hogy az erőszak megálljon, és ezt én is ta-

núsítsam. Hiába mondtam, hogy én már tanúsítottam, annak ellenére ítélték el... Mindegy, bonyolult...

Beszélt a kislánnyal is. De hamar lejárt a perce, és megszakadt a vonal. Sírt a kislány, hogy igazából el se tudott köszönni tőle, merthogy hallotta az apjától, hogy „hiányzol, szeretlek”, és lehet, hogy ő is ki-mondta volna hogy „énnekem is”, de rám nézett, és nem tudta, hogy nem leszek-e ideges. Amúgy nem lettem volna. Utána meg mondta, hogy „figyelj ide, anya, beszéljünk egy kicsikét úgy, mint ha nagylány lennék!”. Mondom, jó, rendben. „Anya, nem szeretem a Zolit, de azért szeretem.” És: „Szerinted, amikor megkérdezik az oviban, hogy az én apukám miért nem jön értem, akkor mit mondjak? Azt, hogy megvert minket, és börtönben van? Inkább nem szólok semmit, inkább elmegyek, és ott hagyom a többieket.”

– *Nagyon okos kislány. Örökölte az édesanyja okosságát.*

– Hát, ha én tényleg okos lennék, akkor nem itt tartanánk.

– *De maga is ilyen kettősségben van, ha jól látom.*

– Igen. Tudom, hogy nem volna szabad gondolnom rá, mert nem érdemli meg, de a nyomozó hatóságnak is elmondtam: ha nem volna gyerekem, én a mai napig ővele lennék... De gyerekem van, és ilyen életben nem éltethetem a gyereke-met. És tudja, hogy vagyok ve-le? Szenvedek lelkileg, szívügyileg, hogy így alakult, de inkább szenved-

jek én százsorta, mint hogy a gyere-
kerekem a mindennapjaiban egyszer is átélje, amiket nem volna szabad. Én őt már nem szeretem. De sajnálom nagyon, hogy így alakult az életünk, mert amúgy mi egy nagyon szép család lehetünk volna. Ha tehetném, újrakezdeném vele, de tudom jól, hogy nem szabad és nem lehet, mert ő nem fog megváltozni. Meg szerintem őbenne tényleg csak a bosszú van. Szóval hiába is képzelem azt, hogy mindennek ellenére el tudnám vele képzelni az életünket. Nem szeretem, nem érzem, hogy szeretném. De a gondolatom mégis mindennapos felé. Főzök, és bennem van, hogy vajon ő mit szólna hozzá. A szívemben mindenféle gondolatok és érzések vannak, de tudom, hogy az eszemet kell használnom, mert mindig a szívemre fáztam rá, ezért tartott tizenöt évig ez az egész. Most jó minden, folyamatosan érzem a Jóisten segítségét, és kaptam önkormányzati lakást is, csak még a vagyonkezelőségre kell várni, hogy visszategyék a villanyórát és a gázórát, utána kapok kulcsot, és csak egy higiéniai meszelés kell.

– *Van egy tetoválás a kezén, mi van odaírva?*

– A kislányom neve. „Rubinám, életkém.” Viszont itt fent, itt meg a teljes neve van az édesapjának. Én csak annyit szerettem volna, hogy „Zoli”. De azt mondta, hogy „Zoli lehet bárki, de Mecseki Zoli csak egy van”. Úgyhogy az van odaírva, hogy „Mecseki Zoli forever”. Azt le akarom műttetni, nem maradhat ott.